

Motion till riksdagen
2013/14:Fi206

av Gunvor G Ericson och Jonas Eriksson (MP)

Främja kvinnors företagande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för upphandling så att kvinnors företagande inte missgynnas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra trygghetssystemen.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utvärdera de insatser som görs för att öka andelen kvinnliga företagare utifrån ett genusperspektiv och återkomma till riksdagen med förslag på nya insatser som kan leda till fler företag och att andelen kvinnliga företagare ökar.²

¹ Yrkande 2 hänvisat till SfU.

² Yrkande 3 hänvisat till NU.

Fel! Okänt namn på

Mäns överrepresentation bland företagare ökar – även i kvinnobranscher

Det visar en studie i företagsekonomi från Linköpings universitet som presenterades i början av 2013 som heter ”Strukturen och företagandet – en longitudinell studie av kvinnors och mäns företagande i spåren av den offentliga sektorns omvandling” och är författad av Birgitta Sköld.

Konkurrensutsättningen av den offentliga sektorn skulle leda till att fler kvinnor startade företag. Det var allianspolitikernas förhoppning. Resultatet så här långt är dock att fler män än kvinnor driver företag i flertalet branscher, även bland de kvinnodominerade.

Med lagen om offentlig upphandling 1992 inleddes en omvandling av den offentliga sektorn. Upphandling och kundval skulle stimulera till ökat privat företagande, inte minst bland kvinnor. Den offentliga sektorn är ju av tradition starkt kvinnodominerad.

Avhandlingen har studerat samtliga småföretagare åren 1993 till 2008 i 16 kvinnodominerade näringsgrenar som påverkats av konkurrensutsättning. Där konstateras att kvinnors företagande verkligen har ökat – men det har också mäns. Kvinnors andel av företagarna har minskat i nio av näringsgrenarna.

Kvinnors underrepresentation bland företagarna har förstärkts över tidsperioden, givet deras andel av de sysselsatta. Underrepresentationen har ökat i 13 av de 16 kvinnodominerade näringsgrenarna från 2003 till 2008. Enbart i näringsgrenarna Barnomsorg i förskola, Annan barnomsorg och Annan hälso- och sjukvård har kvinnor en representation bland företagarna som motsvarar deras andel av de sysselsatta år 2008.

Rapportförfattaren Birgitta Sköld säger att kring millennieskiftet skedde en vändning. Under 1990-talet ökade kvinnors andel av företagandet inom dessa branscher, men sedan vände det och nu ökar mäns andelar mer än kvinnors.

Resultaten på den detaljerade näringsgrensnivån visar på en stabilitet i kvinnors underrepresentation bland företagare. Rapporten visar också att andra strukturella villkor påverkar kvinnors och mäns företagande. Kombinationen av stordrift och upphandling gynnar mäns företagande, medan smådrift och kundval gynnar kvinnors.

Upphandlingsregler gynnar män

Kommuner kan välja mellan upphandling och kundval när de konkurrensutsätter verksamheter, eller en kombination av båda. Upphandling innebär ofta höga inträdesbarriärer med stora initiala kostnader och långa kontrakt som skapar oligopol. Kvinnors andel som företagare har minskat mest i de näringsgrenar där upphandlingsmodellen använts, menar ovan nämnda rapport, exempelvis sluten sjukvård, vård och omsorg i boende, ej äldre, samt äldre- och handikappomsorg. Kvinnliga företagare har klarat sig bättre där kundval tillämpats, som inom barnomsorg, annan hälso- och sjukvård och grundskola.

Även professionen eller yrken spelar roll. Läkare och tandläkare är exempel på professioner med rätt att driva egen verksamhet. Dessa professioner är fortfarande maskulint könskodade, skriver Sköld i sin avhandling, liksom också företagande i sig är. Trots att en stor andel kvinnor är sysselsatta i dessa näringsgrenar, är det här kvinnor som mest underrepresenterade år 2008.

Kombinationen stordrift och upphandling ser alltså ut att missgynna kvinnors företagande och främja en numerär maskulinisering av den offentliga sektorn, och den manliga könsmärkningen av företagande förefaller motståndskraftig, skriver Birgitta Sköld.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att se över reglerna för upphandling så att kvinnors företagande inte missgynnas.

Förbättra trygghetssystemen

Det finns många entreprenörer som har all chans att starta småföretag som kan utvecklas till framgångssagor. Dessa entreprenörer förtjänar ett robustare och tryggare trygghetssystem. Inte minst många kvinnor upplever att riskerna med att starta företag är för stora. Om företagaren blir sjuk eller om det tar tid till dess att företaget blir lönsamt är personen osäker på huruvida trygghetssystemet ska räcka till. Även okunskap om försäkringar som finns utanför det offentliga – till exempel försäkring för produktionsbortfall och person- och skadeförsäkringar avseende egenföretagaren själv är ett problem.

Miljöpartiet föreslår att företagaren ska kunna välja om sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska baseras på en jämförelseinkomst så som Försäkringskassan gör idag eller den senaste anställningsinkomsten under ett uppbyggnadsskede i företaget.

Ett annat förslag som Miljöpartiet också driver är att det införs en golvnivå i sjukförsäkringen, så som redan finns för föräldrapenning och i pensionssystemet, vilket skulle ge även företagare en miniminivå om personen skulle bli sjuk (se motion 2012/13:Sf303 Arbetslivstrygghet).

Miljöpartiet har även lagt en rad andra förslag för att förbättra företagares trygghetssystem, till exempel att uppbyggnadsskedet förlängs från 24 till 36 månader, tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel kan överlåtas på en annan närstående, om likabehandling av företagare rörande SGI-grund för fåmansbolag samt om likabehandling av företagare rörande möjlighet att välja karenstid för fåmansbolag m.m. (se kommittémotion 2013/14:Sf203 Företagares trygghetssystem).

Utvärdera insatserna ur ett genusperspektiv

Trots alliansregeringens satsning på att fler kvinnor ska driva företag så har ingen större ökning skett på 7 år och antalet kvinnor som driver företag med anställda har minskat.

Fel! Okänt namn på

I Sverige är det nu bara en av hundra kvinnor i arbetsför ålder som gör det. Jämfört med slutet av 1990-talet innebär det en nedgång med 13 procent och det är nu mer än fyra gånger så vanligt att män driver företag med anställda som att kvinnor gör det.

Inom EU15 är det betydligt vanligare att både män och kvinnor driver företag med anställda, men för män har skillnaderna mellan Sverige och EU15 minskat sedan slutet av 1990-talet medan de har ökat för kvinnor.¹

Jämställt företagarindex 2012 som tas fram av organisationen företagarna visar att det går trögt. 29,4 procent av Sveriges samtliga företagare 2012 är kvinnor. År 2005 var siffran 28,3 procent.

Riksgenomsnittet för kvinnors andel av den totala företagarpopulationen har ökat till 29,4 procent i årets mätning från 28,3 procent det första undersökningsåret, 2005. Med den ökningstakten dröjer det till nästa sekel innan Sveriges företagare består av lika många kvinnor som män.

Riksgenomsnittet för andelen företagare av kvinnor i arbetsför ålder ligger på 4,2 procent, jämfört med 3,8 procent år 2005. Bland män i arbetsför ålder är 9,7 procent företagare. År 2005 var siffran 9,3 procent.

Riksgenomsnittet för andelen unga företagarkvinnor (upp till 35 år) är 15,0 procent. År 2005 var det 13,5 procent. För män är riksgenomsnittet 13,1 procent, jämfört med 14,3 procent år 2005.

Alla de åtgärder som finns för att fler ska bli företagare behöver verkligen utvärderas ur ett genusperspektiv eftersom de uppenbarligen haft liten effekt. Utifrån den utvärderingen bör ny strategi tas fram för att satsningarna på fler företagare ska bli jämställd. Detta vill vi ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 23 september 2013

Gunvor G Ericson (MP)

Jonas Eriksson (MP)

¹ Svenskt Näringsliv Anders Bornefalk mars 2010.